

prof. Ing. Jiřina Jílková, CSc.

Tel.: +420 602 240 403

E-mail: jilkova.jirina@gmail.com

Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem
Pasteurova 1
400 96 Ústí nad Labem

Vysoká škola ekonomická v Praze
W. Churchilla 4
130 67 Praha 3

OPONENTNÍ POSUDEK NA DISERTAČNÍ PRÁCI

Autor: Ing. Veronika Humlerová
Název: **Strategie regionálního rozvoje a rozvoje venkova podporované EU a jejich uplatnění v ČR**

Posudek na disertační práci ing. Humlerové předkládám na základě žádosti doc. Ing. Milana Jílka, Ph.D, proděkana pro vědu a výzkum Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity.

Disertační práce má včetně příloh rozsah 195 stran. Je členěna do 5 základních kapitol textu.

Zaměření (nikoliv cíl) disertační práce je vymezeno v úvodu: „Bude analyzovat čerpání dotací a jejich vzájemnou závislost s prosperitou obce definovanou jako kladné saldo přírůstku počtu obyvatel ve sledovaném období. Zvláštní pozornost bude věnována roli, kterou v čerpání dotací z EU hraje lidský potenciál. Ten bude vypočten pomocí modifikovaného HDI a obce tak budou porovnávány dle charakteristiky prosperity a lidského potenciálu.“

Téma je aktuální, též v souvislosti s kritickými prvky využití dotací (riziko, vytěšňovací efekt, korupce, neefektivnost).

V literárním přehledu (kap. 2) autorka v podstatě uvádí přehled základních pojmů a charakteristiku strategických dokumentů k tématům regionální politika, rozvoj venkova, územní rozpočty a kapitál a kvalita života. Na téměř 70 stranách je podán přehled o jednotlivých tématech a něco jako skládačka konstatování a charakteristik (využívající především zdrojů literatury v češtině).

Postrádám však postižení hlavních problémů, kritický pohled, reflexi vědeckého diskursu. Tuto připomínku budu ilustrovat na příkladu kapitoly Nástroje regionální politiky. Autorka jako nástroje regionální politiky identifikuje pouze dotace, dále (správně) uvádí jejich dvě hlavní skupiny - fondy EU a národní zdroje ČR. Podrobněji charakterizuje fondy Evropské unie - „protože v disertační práci bude analyzováno čerpání fondů Evropské unie“. Autorka však nevysvětluje, proč se

zaměřila na fondy EU. Důvod lze vytušit - v objemu finančních toků jsou fondy EU ve směru toků k obcím podstatně větší než národní zdroje, ale mělo to být ve vymezení zaměření práce explicitně uvedeno. V subkapitole zcela chybí přehled o objemu finančních prostředků (včetně relace národní a evropské zdroje pro regionální politiku či zmínka a budoucím období). Zcela postrádám jakýkoliv kritický pohled a diskusi - autorka neuvedla jedinou práci k analýze dopadů těchto nástrojů v zahraničí či v České republice (jako příklad - práce Schucksmith, Pělucha a mnoho dalších). Efekty dotací se autorka evidentně vůbec nezabývala, nezhodnotila publikované práce, nepodívala se kriticky na metody analýzy a na publikované výsledky (až na krátký odstavec na str. 79). Tento mnou kritizovaný přístup se odrazil i ve volbě metodiky - proč zkoumá souvislost právě jí zvolených parametrů (nikoliv tedy *závislost s prosperitou*, je zmíněno v úvodu)? Metodiku analýzy autorka též nezdůvodnila.

Autorka uvádí, že disertační práce *navazuje a dále prohlubuje metodiku a výsledky projektu NAZVQ192A023 Venkovský prostor - prostor pro žití nebo dožití?... a byla dílčí částí projektu GA JU 029/2011/S Institucionální přístupy k regionálnímu rozvoji.*

Zde vidím další problematický bod práce: v čem spočívá vlastní kreativní přínos autorky oproti zmíněným dvěma projektům týkající se teoretické analýzy, metodiky, sběru dat a výsledků analýzy? V analytické části práce (kap. 4) u převážné většiny grafů uvádí jako zdroj výzkum NAZV a vlastní šetření

Z textu vyplývá, že výběr 100 obcí byl učiněn již v projektu NAZV. Pátý shluk nebyl vzhledem ke své „extrémnosti“ do šetření zahrnut. Autorka opět toto rozhodnutí v zásadě nezdůvodnila.

Analytická část práce uvádí řadu dat, jež jsou uspořádány v podobě grafických výstupů. Dílčí závěry - prezentované v kap.4.2.5 se souhrnnými výstupy - neprezentují jednoznačná tvrzení k hypotéze, že v čerpání dotací jsou prosperující obce úspěšnější. Autorka by měla výsledky této části práce jednoznačněji vyhodnotit. Graf 22 uvádí velký rozdíl mezi mediánem a průměrem dotací v Kč na obyvatele, s největším rozdílem v roce 2011 (též grafy 24 a 25), velké rozdíly indikuje též graf 23. Rozdíly indikují koncentraci dotací do menšího počtu obcí. Lze opravdu jednoznačně konstatovat, že hypotéza se nepotvrdila? Jaké další faktory určovaly úspěšnost obcí v získávání dotací?

V kap. 4.3 provedla autorka propočty HDI pro zkoumané obce (můžeme předpokládat, že analýza byla provedena v rámci disertace, nikoliv pouze převzata z výzkumného projektu?). Výsledky jsou uvedeny v souhrnné tab. 4 na str. 141. Naznačené vztahy HDI a prosperity obce by si zasloužily podrobnější analýzu souvislostí a příčin (zejména z perspektivy vývoje HDI v čase, tyto údaje jsou v práci uvedeny), nikoliv pouhé konstatování základních trendů. Pro diferencovaný (a zčásti

překvapivý) vývoj HDI v čase pro jednotlivé skupiny obcí autorka uvádí ekonomickou krizi a stárnutí populace, ale tyto faktory přece ovlivnily všechny obce.

V poslední části kap. 4 jsou uvedeny výsledky korelační analýzy dotace EU/ obyv. a HDI. Autorka konstatuje, že „vzdělanější obce nejsou v čerpání úspěšnější“. Toto tvrzení považuji za zjednodušené konstatování - proč „vzdělanější obce“, když parametrem byl upravený HDI. Cílem práce nebyla analýza faktorů úspěšnosti v získávání dotací. Náznak hledání faktorů úspěšnosti uvádí tabulka 10 (s informací o politické příslušnosti starostů v nejúspěšnějších obcích).

V diskusi jsou v podstatě shrnuty teze a výsledky práce. Výsledky analýzy ukázaly, že úspěšnost obcí v získávání dotací nesouvisí s jejich prosperitou a nesouvisí s hodnotou HDI. Pro zhodnocení zjištěných korelací je ovšem třeba uvést, že cílem dosavadní regionální politiky ČR je řešení disparit (neprosperující obce by teoreticky měly získat více dotací). Hlubší diskusi si zaslouží poznatek, že poskytnutí dotací nijak či dokonce záporně ovlivnilo vývoj HDI v čase. Hodnota celkových výsledků práce by byla bezpochyby mnohem vyšší, kdyby je autorka diskutovala v kontextu podobně zaměřených publikovaných vědeckých článků.

Celkově konstatuji, že hlavní přínos práce vidím ve sběru empirických dat a jejich analýze.

Jednotlivé poznatky a závěry si však zaslouží hlubší diskusi a kritické zhodnocení. Autorka by při obhajobě práce měla jasně vymezit vlastní přínos.

Za slabinu práce považuji nedostatečnou teoretickou fundaci a pominutí kritické reflexe současného stavu poznání v hodnocení dopadů dotací na rozvoj venkova.

Formální úroveň práce je vyhovující.

Za předpokladu výrazného tvůrčího podílu autorky na prezentovaných výsledcích práci doporučuji k obhajobě. V jejím průběhu by však kandidátka měla prezentovat reflexi vědeckého diskurzu k problematice a s přehledem odpovědět na dotazy uvedené v mém posudku.

V Praze dne 10. února 2014

**Posudok oponenta na dizertačnú prácu Ing. Veroniky Humelovej na tému:
„Strategie regionálneho rozvoja a rozvoja venkova podporované EU
a jejich uplatnení v ČR“**

Rozvoj vidieckych regiónov a vidieckych obcí je už dlhšie obdobie jednou z významných tém európskej poľnohospodárskej a štrukturálnej politiky. Inštitúcie v EÚ permanentne hľadajú vhodnú kombináciu nástrojov poľnohospodárskej, regionálnej a miestnej politiky, ktoré by boli schopné efektívne riešiť špecifické problémy vidieckeho priestoru. Predkladaná dizertačná práca má ambíciu identifikovať vzťahy medzi rozvojovou úrovňou vidieckych obcí a ich schopnosťou zabezpečiť svoj rozvoj prostredníctvom externých finančných zdrojov a to implementáciou projektov financovaných zo zdrojov EÚ. Z tohto pohľadu považujem tému dizertačnej práce za aktuálnu, s potenciálom posunúť poznanie v oblasti teórie, ako aj v oblasti praxe.

Z celkového rozsahu textu práce (bez príloh 183 strán) zaberá literárny prehľad 67 strán, čo je dosť značná časť. Nakoľko však ide o zložitú problematiku, obsahujúcu niekoľko problémových oblastí (regionálna politika, politika rozvoja vidieka, financovanie územných samospráv, ľudský kapitál a kvalita života) je tento rozsah oprávnený. Bibliografický zoznam obsahuje 157 titulov, z toho je 57 zahraničných, čo považujem za dostačujúce. Niektoré časti literárneho prehľadu majú popisný charakter a nemajú ambíciu hlbšie analyzovať daný problém. Nedajú sa dostatočne identifikovať vlastné postoje autorky k jednotlivým problémovým okruhom. Autorka by mala zaujať stanovisko k významu prostriedkov z EU pre rozvoj obcí. Má ich čerpanie aj iný zmysel okrem potrebného dobudovania obcí chýbajúcimi prvkami infraštruktúry? Niektoré zdroje citované v texte práce nie sú uvedené v bibliografickom zozname a naopak, niektoré zdroje uvedené v bibliografii nie sú citované v texte. Doporučujem autorke, aby sa v budúcnosti takýchto chýb vyvarovala.

Metodika práce je stanovená jasne a prehľadne. Autorka preveruje dve výskumné hypotézy kde predpokladá, že úspešnosť využívania zdrojov z EU na úrovni vidieckych obcí závisí od ich prosperity a od kvality ľudského potenciálu. Metódy použité na overenie týchto predpokladov sú stanovené logicky, čo vedie aj k získaniu relevantných výsledkov. V práci sú využívané metodické postupy využívané v predchádzajúcich výskumných úlohách riešených na EF Juhočeskej univerzity. Ako kritérium pre meranie rozvojovej úrovne obce sú využívané indikátory hrubej miery prirodzeného prírastku a migračného salda, na základe ktorých bolo metódou zhlukovej analýzy identifikovaných 5 zhlukov s rôznou kombináciou daných ukazovateľov. Autorka vybrala metódou náhodného výberu 100 obcí, ktoré priradila k jednotlivým zhlukom. Nakoľko skúmaný súbor je výberový, bolo potrebné vykonať štatistické testy preukaznosti danej náhodnej vzorky, čo by podporilo vedeckú úroveň a možnosť generalizácie výsledkov.

Indikátor, prostredníctvom ktorého autorka charakterizuje kvalitu života na miestnej úrovni je modifikovaný index ľudského rozvoja. Metodika jeho tvorby je taktiež prevzatá z inej riešenej výskumnej úlohy. Sama autorka na konci práce konštatuje problematickosť použitia takto konštruovaného ukazovateľa. Vidiecke obce nie sú samostatné ekonomické jednotky, ktoré by boli schopné zabezpečovať nezávisle na okolí nároky svojich občanov podmieňujúce rast ich kvality života. Ich ekonomika je prepojená s nodálnym mestom, je ovplyvnená

rozvojovou úrovňou regiónu, v ktorom sú lokalizované. Preto zvolené ukazovatele, ktoré vstupujú do výsledného kompozitného indikátora popisujú situáciu na miestnej úrovni vo vidieckej obci veľmi nepresne. Pýtam sa autorky: bolo by možné zvoliť iné, presnejšie indikátory, pre ktoré sú vytvorené dostatočné databázy?

Výsledky práce sú zaujímavé a poskytujú mnoho námetov pre ďalší výskum, aj pre diskusiu. Autorka došla k záveru, že rozvojová úroveň obcí a úspešnosť čerpania finančných prostriedkov z eurofondov navzájom súvisia.

Pri analýze závislosti medzi rozvojovou úrovňou obce a kvalitou života meranou modifikovaným ukazovateľom HDI sa hypotéza nepotvrdila, ani ju nepreukázala korelačná a regresná analýza. V tomto prípade je na mieste otázka, čo by malo byť zvolené ako závislé premenná a čo ako nezávislé premenná. Logicky z podstaty veci vyplýva, že so zvyšujúcim sa prílevom zdrojov do obce rastie kvalita života jej občanov/čím vyššia kvalita života v obci, tým vyšší prílev prostriedkov do obce? Zdôvodnite vašu voľbu.

Okrem uvedených otázok a problémov je vhodné aby sa autorka vyjadrila k otázke, na základe získaných vedomostí nadobudnutých pri spracovávaní dizertačnej práce, ktoré faktory na úrovni obcí ovplyvňujú čerpanie dotácií z EF významnejšie ako ňou zvolené ukazovatele? Aké kritériá by doporučovala v relevantných operačných programoch pri voľbe oprávnenosti obcí pre žiadanie prostriedkov z ŠF?

Záver: Dizertačná práca Ing. Veroniky Humlerovej spĺňa kritériá pre práce tohto druhu.

Preto prácu odporúčam k obhajobe a po jej úspešnom priebehu odporúčam udeliť autorke vedecký titul philosophiae doctor „Phd.“

V Nitre dňa 14.2.2014

doc. Ing. Mária Fáziková, CSc.

OPONENTSKÝ POSUDEK

na doktorskou disertační práci

Autor: Ing. Veronika Humlerová

Název : Strategie regionálního rozvoje a rozvoje venkova podporované EU a jejich uplatnění v ČR

Pracoviště: Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova, Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Posuzovaná práce má standardní strukturu vědecké práce a je zaměřena na řešení jednoho z velmi aktuálních problémů hodnocení rozvoje venkova, a to na posouzení rozvojového potenciálu obcí v souvislosti s čerpáním dotací z EU. Práce je poměrně rozsáhlá - 164 stran textu je doplněno o přílohovou část a seznam použité literatury. Co však v této souvislosti postrádám, je seznam vlastních publikací autorky, který obvykle bývá součástí příloh.

První poměrně rozsáhlá část práce je věnována literárnímu přehledu, kde autorka objasňuje pojmy a přístupy k řešení otázek z oblastí regionálního rozvoje, politiky rozvoje venkova, financování územní samosprávy, sociálního, lidského a kulturního kapitálu a kvality života.

Druhá část práce je věnována metodickému postupu vedoucímu k dosažení definovaného cíle práce. Tuto část považuji za poněkud problematickou. Autorka uvádí, že bude posuzovat kvalitu lidského potenciálu pomocí modifikovaného HDI. Vychází z toho, že použití HDI pro obce není možné, neboť některé ukazatele (např. HDP) pro obce zjistit nelze. Nahrazuje je tedy jinými ukazateli, které ovšem mají jinou vypovídací schopnost. Například střední délku života, která má představovat dimenzi zdraví, nahrazuje ukazatelem hrubá míra úmrtnosti. Tato míra rozhodně ukazatelem zdraví není, ta pouze podává informaci o vymírání obyvatelstva. Rovněž s podílem vysokoškolsky vzdělaných lidí v obci jako dalším ukazateli by se dalo diskutovat. Domnívám se, že by bylo vhodnější, kdyby zde potom autorka nehovořila o Human Development Indexu, ale o vlastním jinak nazvaném indexu. Jako východisko zkoumání uvádí autorka výsledky projektu NAZV, kde byly pomocí shlukové analýzy vytvořeny shluky obcí s podobným populačním vývojem. Shlukovou analýzu však nijak nespécifikuje, i když se na ní odvolává i ve vlastní práci. Poněkud zmatená je další část věnovaná statistickým metodám použitým v práci. Na str. 89 autorka uvádí „...byly použity základní statistické **metody** - aritmetický průměr a medián. Kromě těchto základních **proměnných lze data** .“. Je jasné, že se jedná o statistické **charakteristiky** a nikoliv o metody či dokonce proměnné. Problematický je i popis úkolů regresní a korelační analýzy. I když zde autorka uvádí citaci, jsem přesvědčená, že takto to citování autoři nevyjádřili.

Vlastní část práce je věnována popisu zkoumaných obcí a hodnocení dle čerpání dotací. Na tuto část navazuje výpočet autorkou upraveného HDI. V další části je potom pomocí regresní a korelační analýzy zkoumán vztah mezi čerpáním dotací a vypočteným HDI. Autorka zvolila lineární regresní vztah a jako míru tedy užívá koeficient korelace. V práci však důsledně používá pouze pojem korelace (což je pouze obecný pojem). I když v příloze uvádí výstupy korelační analýzy, nikde nezmiňuje otestování významnosti modelu, což je dost podstatné. Tvrzení, že jde o korelaci dvou hodnot svědčí o nedostatečném prostudování dané problematiky (jde o korelaci dvou proměnných) stejně tak jako tvrzení o hodnotě koeficientu korelace v případě nejúspěšnějších obcí (str.146,148,160).

V diskuzní části autorka kriticky shrnuje zjištěné poznatky a zdůvodňuje a obhájí volbu ukazatelů zařazených do analýzy. Musím konstatovat, že téma, které autorka zpracovává, představuje nelehký úkol, neboť sledování a hodnocení ukazatelů v obcích (zejména ekonomických) je velmi obtížné, či prakticky nemožné. Z tohoto důvodu chápu snahu autorky nahradit HDI jiným (podobným) ukazatelem. Autorka se v diskuzní části a zejména v závěru snaží svoje řešení vysvětlit a obhájit.

Součástí práce je přílohová část, obsahující tabulky dokumentující vlastní výpočty a dále bohatý seznam literatury svědčící o intenzivním studiu dané problematiky. Seznam obsahuje i některé autorčiny publikace vztahující se k řešené problematice.

K práci bych měla některé dotazy:

- Jak bylo výše řečeno, hrubá míra úmrtnosti o zdraví obyvatelstva nic nevypovídá. Jako možný ukazatel by v obcích mohl být použit index stáří. Proč jste o něm neuvažovala?
- Jakým způsobem byly počítány hodnoty koeficientů korelace v případě nejúspěšnějších obcí (str. 146, 148,160)?
- V práci se odvoláváte na výsledky shlukové analýzy. Jedná se o výsledky převzaté z řešení grantového projektu, či jsou to vaše vlastní výpočty vycházející pouze z metodiky grantového projektu?

Závěrem mohu konstatovat, že práce představuje odpovídající syntézu teoretických poznatků s méně zdařilým (spíše problematickým) provedením vlastního výzkumu. Vzhledem k omezeným možnostem získání některých ukazatelů (zejména ekonomických) za obce, lze říci, že cíl práce byl v zásadě splněn. Za předpokladu, že uchazečka uspokojivě zareaguje na vznesené připomínky a prokáže dobrou orientaci v dané problematice při obhajobě, doporučuji, aby její práce byla přijata k obhajobě a po jejím úspěšném obhájení byla Ing. Veronice Humlerové udělena vědecká hodnost Ph.D. v příslušném oboru.

